

Tưởng niệm 30/4

TU LIỆU: Một lá cờ Ukraine bị rách treo trên dây trước một tòa nhà chung cư bị phá hủy trong cuộc xung đột Ukraine-Nga ở thành phố cảng phía nam Mariupol, Ukraine, ngày 14 tháng 4 năm 2022.

Vào lúc cộng đồng người Việt khắp nơi ở Mỹ đang tưởng niệm sự kiện 30 tháng 4 năm 1975, cuộc chiến tranh xâm lược của Nga nhắm vào Ukraine đang tô đậm thêm nỗi xót xa cay đắng nơi một số người khi họ nghĩ về số phận của đất nước họ giờ không còn tồn tại.

Sự sụp đổ của Việt Nam Cộng Hòa trước cuộc tiến công của phe cộng sản khép lại Chiến tranh Việt Nam, một cuộc xung đột đẫm máu không chỉ giữa hai miền nam bắc mà còn là cuộc đối đầu ý thức hệ thời Chiến tranh Lạnh giữa các cường quốc Mỹ, Liên Xô và Trung Quốc.

Tại Việt Nam, chiến thắng của phe cộng sản được mô tả là kết cục hào hùng cho công cuộc “giải phóng miền Nam thống nhất đất nước” nhưng đối với hàng triệu người bỏ nước ra đi sau năm 1975, nó đặt dấu chấm hết cho một nền tự do mà họ từng biết và gieo vào tâm thức họ nỗi “quốc hận.”

47 năm sau, những kí ức tưởng đã lùi xa giờ lại hiện lên sống động khi những hình ảnh từ cuộc chiến của Nga ở Ukraine nhắc họ nhớ lại những đau thương và kinh hoàng của cuộc chiến mà họ đã trải qua, và về số phận của đất nước họ khi cuộc chiến kết thúc.

Kể từ khi Nga phát động chiến tranh nhắm vào nước láng giềng phía nam vào tháng 2, Tiến sĩ Đinh Xuân Quân, một kinh tế gia đã về hưu ở miền nam bang California, thường xuyên xuất hiện trong những chương trình bình luận thời sự của một đài truyền hình tiếng Việt địa phương. Ông đưa ra những phân tích về tình hình chiến sự hàng ngày và nhắc nhở khán giả nhớ về những gì từng xảy ra ở Việt Nam “Cuộc xâm lăng Ukraine của Nga đã làm tôi suy nghĩ rất nhiều và liên tưởng tới cuộc chiến tranh Việt Nam nhất là sắp tới ngày 30 tháng 4, ngày mà Việt Nam Cộng Hòa sụp đổ,” ông nói với VOA qua email ngày thứ Năm.

“Nó cho tôi liên tưởng đến một miền Bắc xâm chiếm miền Nam, nó là cuộc nội chiến giữa miền Bắc và miền Nam, một cuộc chiến giữa phe Quốc gia giành độc lập và phe Cộng sản trá hình Việt Minh có từ những thập niên 1930-1940 đến 1975.”

Từng phục vụ trong tư cách một chuyên viên kinh tế tại ngân hàng trung ương của Việt Nam Cộng Hòa, ông cho biết ông bị bắt đi tù cải tạo trong ba năm và sau đó vượt biên qua Mỹ vào năm 1979.

Tiến sĩ Đinh Xuân Quân

Ông nhận định sự sụp đổ của Việt Nam Cộng Hòa là “thí dụ điển hình phe tà thắng phe thiện” trong cuộc chiến giữa tự do chống lại độc tài. Bi kịch của Việt Nam Cộng Hòa là nước này có đồng minh nhưng không kiên trì như phe cộng sản, ông nói. “Sau khi đồng minh nhất là Mỹ rút thì Việt Nam Cộng Hòa cố gắng hết sức để tự lực tự cường nhưng thời gian không cho phép.”

Đối với những người từng cầm súng chiến đấu, sự ủng hộ và hỗ trợ mà Mỹ và các nước phương Tây đang cung cấp cho Ukraine khiến họ không khỏi chạnh lòng về điều mà họ xem là sự đơn độc của Việt Nam Cộng Hòa trong cuộc chiến chống lại phe cộng sản. Việt Nam Cộng Hòa đã bị “bỏ rơi” và cuối cùng bị “bức tử” bởi chính những đồng minh của mình.

“Vào thời điểm năm 1973 [Mỹ] rút hết quân đội ra khỏi miền Nam, từ bao nhiêu tỉ đô la họ rút xuống còn 300 triệu,” ông Đinh Hùng Cường, thiếu tá bộ binh của Quân lực Việt Nam Cộng Hòa từng tham gia chiến đấu bảo vệ một tuyến đường tiếp tế vào đầu tháng 4 năm 1975, nói từ bang Virginia, lưu ý rằng viện trợ của Mỹ sụt giảm mạnh đã khiến quân đội gặp rất nhiều khó khăn trên chiến trường.

“Còn bây giờ mình thấy cả thế giới, các quốc gia NATO bên Âu Châu, đều đồng lòng giúp cho Ukraine để mà chống lại Nga. Nước Mỹ lúc đầu còn e dè thì bây giờ đã đi tới ba mươi mấy tỉ đô la để giúp cho Ukraine thì mình thấy rõ là Ukraine đứng vững được ngày hôm nay là nhờ NATO, nhờ Mỹ, nhờ thế giới tự do. Còn Việt Nam không thể đứng được vì họ đã bỏ mình, họ không viện trợ cho mình, và hơn nữa họ không có

lòng nhân đạo để giúp cho mình chiến đấu thành ra bắt buộc mình bị cộng sản chiếm thôi.”

EMBED SHARE

Cựu thiếu tá lục quân và ký ức về 30/4

Đường dẫn trực tiếp

Tổng thống Mỹ Joe Biden ngày thứ Năm yêu cầu Quốc hội cấp 33 tỉ đô la để hỗ trợ Ukraine – một mức tăng rất lớn về tài trợ của Mỹ dành cho cuộc chiến với Nga - và các công cụ mới để rút tài sản từ các nhà tài phiệt Nga. Yêu cầu ngân khoản này bao gồm hơn 20 tỉ đôla cho vũ khí, đạn dược và các hình thức viện trợ quân sự khác, cũng như 8,5 tỉ đôla hỗ trợ kinh tế trực tiếp cho chính phủ và 3 tỉ đôla viện trợ nhân đạo.

“Chúng tôi cần dự luật này để hỗ trợ Ukraine trong cuộc chiến vì tự do,” ông Biden nói tại Nhà Trắng sau khi kí yêu cầu ngày thứ Năm. “Cái giá phải trả của cuộc chiến này không hề rẻ, nhưng nhún nhường sự gây hấn thì sẽ còn tốn kém hơn.”

Khi cuộc chiến tranh Việt Nam đang lùi xa dần vào quá khứ và những thế hệ người Việt trẻ hơn sinh trưởng ở Mỹ ít gắn bó hơn với cộng đồng, có những lo ngại rằng rồi đây kí ức về cuộc chiến vì tự do của Việt Nam Cộng Hòa sẽ bị quên lãng. Nhưng Sean Le, 40 tuổi, một hạ sĩ quan Hải quân Hoa Kỳ đã giải ngũ, đang cố gắng gìn giữ những kí ức này và phổ biến nó qua những video mà anh đăng tải trên kênh YouTube của anh với hàng trăm ngàn người theo dõi.

Trả lời phỏng vấn của VOA từ Quận Cam ở nam California, anh cho biết kể từ khi anh theo gia đình qua Mỹ định cư vào năm 1995, anh bắt đầu đọc và hiểu nhiều hơn về biến cố lịch sử 30 tháng 4 mà trước đây ở Việt Nam anh chỉ biết đó là một ngày lễ đánh dấu sự kiện “giải phóng miền Nam.”

“Khi mình càng tìm hiểu thì mình càng thấy đau lòng. Đó là một trong những giai đoạn lịch sử mà Sean thấy rất là quan trọng mà chúng ta cần phải gìn giữ và phải nhắc đến, không những nhắc đến mà phải vinh danh những người đã hi sinh vì cuộc

chiến đố và những nạn nhân đã bỏ mạng trên biển cả,” anh nói, nhắc đến những người tị nạn vượt biên sau năm 1975.

“Những nhân vật trong lịch sử này không hề được nhắc đến dưới mái trường xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Sean cảm thấy đó là một điều rất bất công, một điều sỉ nhục cho lịch sử.”

Sean Le, một người Việt thuộc thế hệ trưởng thành ở Mỹ, nói anh ngộ ra nhiều điều về biển có 30 tháng 4 và Việt Nam Cộng Hòa sau khi rời Việt Nam đến Mỹ định cư năm 1995. (Ảnh: Facebook Sean Le TV)

Cựu quân nhân này nói anh nhìn thấy những nét tương đồng giữa cuộc chiến của Việt Nam Cộng Hòa nửa thế kỉ trước và cuộc chiến của Ukraine ở hiện tại. Anh hi vọng số phận của Ukraine sẽ khác Việt Nam Cộng Hòa nhờ sự hỗ trợ rộng rãi của cộng đồng quốc tế.

“Qua cuộc chiến này chúng ta thấy được lòng yêu nước của người dân Ukraine mạnh mẽ để cỡ nào, nó không dễ gì khuất phục trước bất cứ sức mạnh về quân sự nào của kẻ xâm lăng,” anh nêu ý kiến.

Sau khi thất bại trong cuộc tấn công vào thủ đô Kyiv ở phía bắc Ukraine vào tháng trước, Nga hiện đang cố gắng chiếm hoàn toàn hai tỉnh miền đông được gọi là Donbas.

Ukraine thừa nhận đã mất quyền kiểm soát một số thị trấn và làng mạc ở đó kể từ khi cuộc tấn công bắt đầu vào tuần trước, nhưng nói rằng Moscow đã đánh đổi những bước tiến bằng tổn thất to lớn đối với một lực lượng Nga đã suy yếu sau thất bại trước đó gần thủ đô.

Các quan chức phương Tây nói Nga chịu ít thương vong hơn sau khi thu hẹp quy mô cuộc xâm lược nhưng con số này vẫn ở mức "khá cao," trong khi Bộ Quốc phòng Anh

cho biết những bước tiến của Nga đến nay vẫn hạn chế và trả giá bằng "tổn thất đáng kể."

Dù cuộc chiến ở Ukraine gợi lại nỗi xót xa nơi nhiều người Việt từng sống dưới chính thể Việt Nam Cộng Hòa, nó cũng khơi niềm hi vọng nơi những người từng tuyệt vọng chứng kiến sự cáo chung của đất nước họ.

Cựu thiếu tá Đinh Hùng Cường nói Ukraine "thật là may mắn" khi nhận được sự ủng hộ và viện trợ từ các nước đồng minh cũng như dư luận quốc tế, điều mà nước của ông đã thiếu khi cuộc chiến bước vào giai đoạn quyết định.

"Mình hãy tin tưởng rằng chính nghĩa lần này sẽ thắng và Ukraine sẽ không bị bức tử như Nam Việt Nam 47 năm về trước," ông nói.

Tháng 4-1975: Những 'đứt gãy' và câu chuyện của một giáo sư đệ nhị cấp Khánh An - VOA

Học sinh Việt Nam sau năm 1975 luôn được khuyến khích phấn đấu để trở thành "cháu ngoan Bác Hồ" và để được vào Đoàn, vào Đảng.

Như một công trình xây dựng, sau gần nửa thế kỷ, người ta bắt đầu nhìn thấy giá trị thực và chất lượng kết cấu của nó sau khi lớp sơn màu đẹp đã trôi dần đi. Việt Nam sau 47 năm miền Bắc Cộng sản chiến thắng và "thống nhất" với miền Nam, những mảng vỡ nứt từ cốt lõi nền giáo dục đang lộ dần lên bề mặt cấu trúc xã hội và mọi mặt đời sống...

Những câu chuyện nhỏ "rất quen" dưới đây của một cô giáo từng đau đớn tận trong tim khi trải qua những năm tháng trên bục giảng, từ một "giáo sư đệ nhị cấp" thời Việt Nam Cộng Hòa trở thành một giáo viên dưới mái trường xã hội chủ nghĩa, cho thấy phần nào những "đứt gãy" ấy...

Mời quý vị nghe cuộc trò chuyện của Khánh An với cô giáo đã trải qua cuộc chuyển đổi giáo dục này.

VOA: Xin chào cô. Trước tiên xin cô giới thiệu một chút về cô nhé. Cô làm gì trước năm 1975?

Cô Nguyễn Thiện: Trước tiên, xin chào Khánh An và xin chào tất cả quý vị thính giả của đài VOA. Xin cho tôi tự giới thiệu với pháp danh, là vì tôi đã nương vào Phật pháp để giữ được thân mạng của mình được tồn tại đến ngày hôm nay. Tôi là Nguyễn Thiện. Tôi tốt nghiệp Đại học Sư Phạm Sài Gòn năm 1973, ngành huấn luyện giáo sư đệ nhị cấp. Những trường mà tôi đã đi dạy qua là trường Lương Văn Can ở quận 8 Sài Gòn, trường Lê Quý Đôn ở quận 3, và gần cuối là trường Hai Bà Trưng. Nó mang tên Hai Bà Trưng bây giờ nhưng trước đây nó là trường Thiên Phước Học Đường, sát bên nhà thờ Tân Định.

VOA: Được biết cô đã đi dạy từ trước năm 1975, sau năm 1975 cô có tiếp tục làm nghề giáo viên hay không?

Cô Nguyễn Thiện: Trước năm 1975, đời sống của một giáo sư đệ nhị cấp tuy không giàu nhưng mà nó đủ để cho mình tươm tất và tự tin khi bước lên bục giảng, là hình tượng mẫu mực cho học sinh nhìn vào. Nhưng sau năm 1975 thì thầy cô giáo hầu hết bị sàng lọc, đuổi việc, đi vùng kinh tế mới, ra đập xích lô hoặc là đi bán chợ trời, hay làm bất cứ việc gì để có đồng tiền đặng tồn tại. Tôi thì được cái may mắn là vì họ thiếu giáo viên ngoại ngữ cho nên được giữ lại với cái đồng lương gọi là lương chết đói, mà người ta thường ví von với câu về dân gian là “Muốn sang thì lấy thợ tiện, muốn diện thì lấy thợ may, muốn ăn mà thì lấy thầy giáo”.

VOA: Vâng, nghe rất chua xót. Sau năm 1975, cô tiếp tục được giữ lại làm giáo viên thì cô thấy có những thay đổi nào so với thời trước năm 1975? Có những thay đổi nào đáng nhớ và đáng lưu ý?

Cô Nguyễn Thiện: So sánh với trước năm 1975 thì học sinh có điểm số là do tự lực cá nhân của mỗi em. Nhưng sau năm 1975 thì giáo viên chủ nhiệm cho điểm học sinh bằng lý lịch từ ban giám hiệu gửi xuống. Hết con cán bộ thì được cho lên thẳng. Lúc đó, họ dùng những từ như “cho lên thẳng” và ở lại lớp thì gọi là “lưu ban”. Nhưng đã có lý lịch là con cán bộ thì được lên thẳng, giáo viên chủ nhiệm không được phép cho con cán bộ lưu ban. Còn có lý lịch là con của nguyên quân, nguy quyền là bị đánh rớt. Rất rõ ràng.

Tôi lấy ví dụ là có một lớp 12 do tôi làm chủ nhiệm lúc đó, học sinh của lớp năm đó rất giỏi. Nó học ban toán và nó rất xuất sắc, nhưng mà cái lớp năm đó bị đánh rớt gần hết cả lớp, chỉ vì cái tội là có cha đang ở trong tù cải tạo. Và còn một điểm nữa là cô giáo dạy môn toán năm đó, cô ấy là cán bộ miền Bắc vào. Lớp này là học sinh ban toán lúc đó, nó rất giỏi, nên khi cô cho bài toán trên bảng mà cô chứng minh không ra đáp số. Thế là có một em nó dám lên nó giải bài toán thay cho cô giáo, thì bà ta hơi bị quê. Từ đó, bà đi mấy bữa trong lớp. Em đó bị bà đi hỏng luôn, không được lên lớp ngay trong năm đó, mà bị loại ra khỏi trường luôn, với lý do là lý lịch em đó không trong sạch, có cha đi tù cải tạo.

VOA: Khi cô chứng kiến những trường hợp như vậy, mà bản thân cô là một giáo viên chủ nhiệm phải đánh rớt những học trò như vậy, cảm giác của cô lúc đó như thế nào?
Cô Nguyễn Thiện: Tôi hơi cứng đầu. Tôi hơi bướng bỉnh, ở chỗ là cứ mỗi lần lên lớp là phải có soạn giáo án đảng hoàng, mà giáo án thì phải soạn luôn luôn phải đúng

tiêu chuẩn là phải có ca ngợi Đảng, ca ngợi Bác Hồ. Cho nên, nhiều khi soạn giáo án thì mình soạn một đường cho nó duyệt, nhưng mà khi lên lớp thì mình giảng theo trái tim của mình, theo kiến thức trung thực của mình, thì dễ bị Ban Giám hiệu nó khó dễ lắm.

VOA: Cô đã bị khó dễ như thế nào?

Cô Nguyễn Thiện: Có một đứa học trò tên là Nguyễn Ái Quốc. Nó học dốt vô cùng, mà khi họp để xét cho học trò lên lớp thì chỉ vì nó có tên Nguyễn Ái Quốc nên phải xét cho nó lên lớp. Chứ nếu mà giữ nó lại thì coi như bôi nhọ Bác Hồ, tại vì nó cùng tên với Bác Hồ. Có chi tiết rất buồn cười như vậy đó. Mà hầu hết con cán bộ lúc đó học dốt mà cứ phải cho lên lớp... Rồi thi đua lúc nào cũng ép học sinh, đưa vô khuôn mẫu là tụi nó phải phấn đấu để thành “cháu ngoan Bác Hồ”. Mà muốn thành cháu ngoan Bác Hồ là phải lao động tốt, học tập tốt, chữ gì cũng mang cái chữ tốt tốt... nhưng nó không cụ thể, chỉ lẩn quẩn ca ngợi Đảng với ca ngợi Bác Hồ, thì tôi làm cái đó không được. Cho nên, lớp của tôi lúc đó luôn luôn là hạng chót.

Nếu tham gia tiết mục văn nghệ, thì làm cô giáo, tôi chỉ biết dạy tụi nó đóng kịch thí dụ như “Ngao Sò Ốc Hén” hoặc những cái bài hát như “Bạch Đằng Giang”, hoặc bài hát “Toàn dân nghe chằng, sơn hà nguy biến...” thì nó không có tính Đảng, không những vậy còn bị ghép cho là “phản động” bởi vì hầu hết học trò trong lớp nghe lời cô giáo. Học trò của mình hầu hết cha mẹ của nó đi cải tạo. Cho nên, ai có lâm vào cảnh thì mới hiểu được người trong cảnh. Mình thấy là mình dạy học trò lúc đó bằng cái tâm của một người thông cảm với nỗi đau của đồng loại. Có vậy thôi, nên không làm được cái việc là cho học trò thi đua để ca ngợi Bác, để được “cháu ngoan Bác Hồ”, nên hầu hết học trò trong lớp của tôi không có danh hiệu “cháu ngoan Bác Hồ”.

Mấy anh trong trường thì nói “thứ nhất là ngôi lì, thứ nhì là đồng ý”, chứ đừng nên nói ngược lại mà bị khó khăn rắc rối. Nhưng mà tôi không làm được những cái ngược lại lương tâm của mình. Thành ra không bao giờ có được danh hiệu “Giáo viên tiên tiến”. Không những vậy còn bị ban hiệu mời lên thường xuyên để nhắc nhở. Có cái may là không bị đuổi. Nhưng sự thật, họ không đuổi không biết là may hay rủi.

Bởi vì người ta bung ra chợ trời người ta bán buôn, người ta còn giúp được con cái ăn học, tồn tại được. Còn mình với cái đồng lương chết đói mà cứ ráng chịu đựng, vừa nuôi con vừa đi làm trong hoàn cảnh đồng lương chết đói, thì cô Khánh An có biết là lúc đó tôi nuôi con bằng cách là, với đồng lương lãnh ra không đủ để nuôi con trong một tuần lễ chứ đừng nói chi một tháng, thành ra tôi cho tụi nó ăn gạo lứt muối mè.

Cháo cũng muối mè, cơm cũng muối mè. Rồi nó đi học. Rồi trời cũng thương, lúc đó tụi nó khỏe mạnh, cũng học giỏi, cũng tròn trịa. Nhờ gạo lứt muối mè mà tụi nó sống. Ban Giám hiệu thì nói bà này có chồng đi nước ngoài mà bà nói bà cho con ăn gạo lứt muối mè để bà qua mặt mình thôi. Chứ họ không tin.

VOA: Cô đã giảng dạy ở mái trường xã chủ nghĩa. So với mái của thời Việt Nam Cộng hòa, cô thấy có những điểm gì mà cô là cô cho là đáng tiếc, hoặc ngược lại, có cảm thấy nó tốt hơn?

Cô Nguyễn Thiện: Bây giờ nói không phải mình chê hay mình vạch lá tìm sâu đâu. Mà những cái tệ hại của nhà trường sau năm 1975 đến bây giờ, mình nhìn thấy nó

đau lòng hơn là các điểm tốt. Không thấy điểm tốt. Chưa có bao giờ mà thầy cô giáo lại có thể làm những việc như phải có tiền đứt lốt thì mới được đi vào trường, rồi đứt lốt thì con mới được tốt nghiệp, nhiều thứ...

Rồi học trò hồi xưa thì tình thầy trò thương yêu quý trọng lẫn nhau. Học trò rất kính trọng thầy giáo không phải vì có hay không có tiền, mà nó kính trọng vì phẩm chất đạo đức của nhà giáo. Bởi vì nhà giáo lúc đó được huấn luyện là mình làm việc dạy học không phải là vì đồng tiền, mà dạy học là vì thích “thiên chức”. Hồi xưa gọi là “thiên chức của nhà giáo”, phải có lương tâm nghề nghiệp. Còn bây giờ, học trò trong lớp, chưa bao giờ có hình ảnh mà học trò xắn quần xắn áo lên, con gái mà nắm đầu nắm cổ rồi quần thảo nhau như là bê hội đồng. Thấy mà thương tâm! Mà không phải một chỗ, mà gần như khắp nơi, rồi cách dùng từ ngữ bây giờ nó hoàn toàn khác với từ ngữ mà mình dùng cho học trò dạy ở học đường trước 1975...

Trong bài giảng, trong giáo án lúc nào cũng không thể thiếu hai cái tính là ca ngợi Đảng, ca ngợi Bác. Cho đến những cái bài Toán của học trò học ở trong trường, mà sách giáo khoa nhà trường cũng soạn là hôm nay diệt được bao nhiêu lính Mỹ, hôm qua diệt được bao nhiêu lính Mỹ, như vậy trong tuần lễ này diệt được bao nhiêu lính Mỹ. Chỉ như vậy thôi thì mình thấy tính nhân bản, lòng nhân đạo đã không có, nó đã bị giết chết từ trong trứng rồi...

Từ trong môi trường giáo dục như vậy thì con người ta chỉ biết là ganh đua. Ganh đua chứ không phải thi đua. Người ta ganh nhau, rồi lòng đố kỵ... Bây giờ thì ai cũng muốn làm giàu học. Học trò nó học với mục đích làm sao ra trường là để nó chiếm được vị trí, nhất là làm sao phấn đấu để nó vô đảng. Vô Đoàn, vô Đảng là để nó ngồi trên, ngồi trước, đặng nó làm giàu. Chứ còn cái lương tri của con người thì bây giờ hiếm có...

VOA: Vâng, cảm ơn cô đã dành thời gian cho VOA.

Cô Nguyễn Thiện: Rất cảm ơn Khánh An đã tạo cho tôi cơ hội mà trong nước chưa bao giờ tôi có được điều kiện để nói như thế này. Cảm ơn quý vị thính giả đã lắng nghe. Xin chân thành cảm ơn quý đài.

**** Cô Nguyễn Thiện đã giảng dạy tại Việt Nam cho tới năm 1988, khi cô được bảo lãnh sang Hoa Kỳ định cư. Hiện cô đang sống tại bang Florida.*